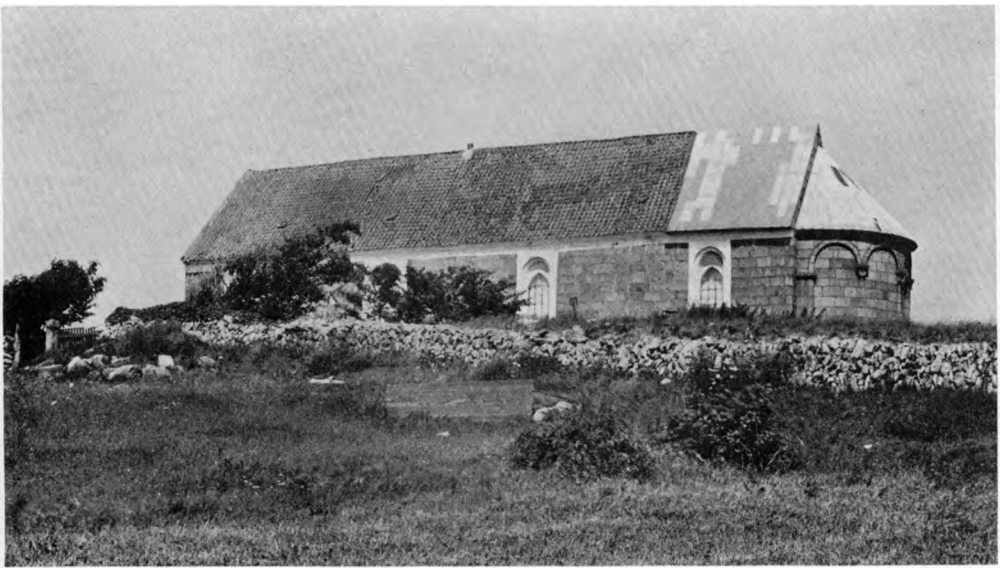

H. M.1935

Fig. 1. Ræer. Ydre, set fra Sydøst.

RÆER KIRKE

HILLERSLEV HERRED

Kirken, der »var bygged i et Kors, skal være kalded *Hellig Korses Kirke«*[1]. O. 1630 og 1666 havde Kongen Jus patronatus[2], men 11. Nov. 1720 blev Kirketienden med Reservation af Jus vocandi tilskødet Justitsraad Pageisen til Nørtorup[3] (sml. Altertavle S. 225) og Kirken var siden i Privateje; 1809 tilhørte den Sognemændene[4], men gik over til Selveje 1. Juli 1909.

Se ogsaa Ræer Kildekapel.

I det sandflugthærgede Vesterhavssogn paa Hanstholmen ligger Kirken nær Sydsiden af den fordums 0, hævet over Kirkebyen, som følger Skrænten Fod, den gamle Kystlinje. Fra Kirkegaarden er der vid Udsigt mod Sydøst, og dens Terræn har kraftigt Fald til samme Verdenshjørne, mens Jordsmonnet stiger Nord og Vest for Bygningen. Den ubeplantede Kirkegaard er hegnet med Jordvolde, hvis Ydersider er af raa Kridt- og Flintblokke, »Havsten«. En Indkørsel i Syd har kløvede Granitstolper.

Den kullede Bygning bestaar nu af Apsis og Langhus fra romansk Tid samt to nyere Tilføjelser, Vaabenhus foran Syddøren og Klokkepiller ved Vestgavlen. Orienteringen afviger en Del mod Syd.

Den romanske Kirke har oprindelig haft en for danske Landsbykirker saare sjælden Plan, formet som et latinsk Kors med to nu forsvundne Korsarme mod Nord og Syd. Dens Forbillede er utvivlsomt den nu nedrevne S. Thøgers Kirke i Vestervig (Refs Hrd.). Ogsaa paa anden Maade frembyder Bygningen

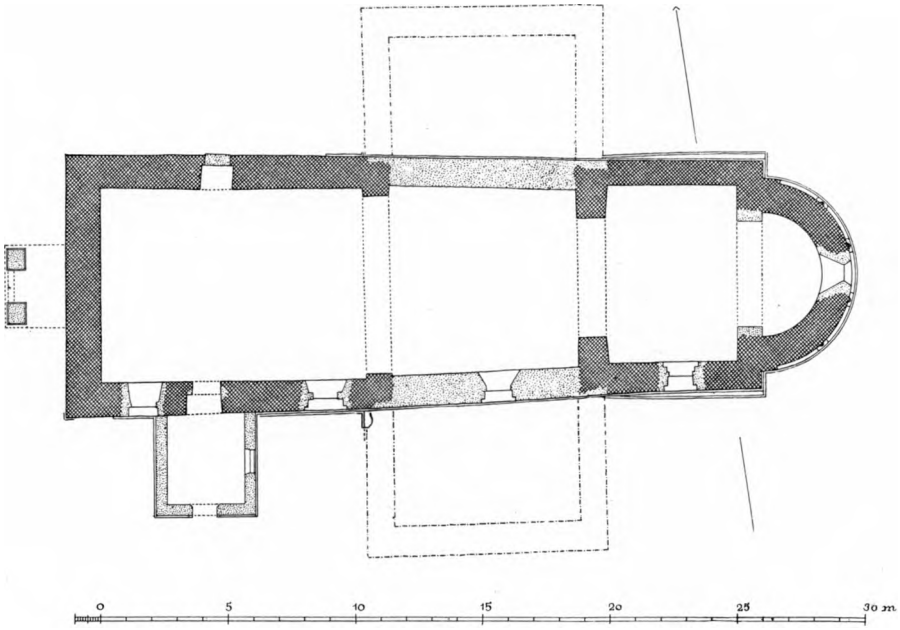

Fig. 2. Ræer. Plan. 1 : 300. Maalt af C. G. Schultz 1936.

Ejendommeligheder. Den i hele Længden ensartede Murhøjde er usædvanlig stor, o. 5,75 m, og der er en paafaldende Modsætning mellem dens kvaderklædte Østparti og de raa Kløvstensmure i Vestpartiet.

Det granitkvaderklædte Østparti, Apsis og Kor, har Dobbeltsokkel, nederste Skifte med en bred, svagt hulet Skraakant, øverste Skifte med et kraftigt, karnisagtigt Profil, hvorunder en svag Rille (S. 216, Fig. 13). Især henimod Vest forekommer Forenklinger af Sokkelformen, idet Skraakantens Hulning og Rillen kan være udeladt. Ang. Korsarmenes Sokkelprofiler se S. 220.

Den høje *Apsis* (Fig. 3) blev formodentlig helt nedtaget under Istandsættelsen 1878—79 (Arkitekt: F. Uldall), men de oprindelige Stilformer blev respekteret og saa godt som alt det gamle Kvadermateriale genanvendt.

Udvendig smykkes Apsiden af fem rundbuede Blindarkader med meget slanke, skarptsnoede Halvsøjler, hvis Vindinger er stærkt varierende i Format og Stejlhed, ogsaa paa de enkelte Søjlestave. Mod Korgavlen afsluttes Arkaderne med o. 60 cm brede Lisener, hvis Østhjørner har spinkle, ligeledes snoede Trekvartstave. Under disse er der ingen egentlige Baser; i Stedet er der i den nederste Kvader udhugget et hvilende, firlemmet Dyr, hvis menneskelignende Hoved under Rundstaven har langt Hageskæg, hvorom Dyrets Forpoter griber (Fig. 4—5). Under de fire Halvsøjler er der derimod rige, godt 50 cm høje Baser, med livligt varierede Motiver i fremragende Udførelse (Fig. 6—7, sml. Fig. 3). De to søndre har hovedsagelig Planteværk, hvis gam-

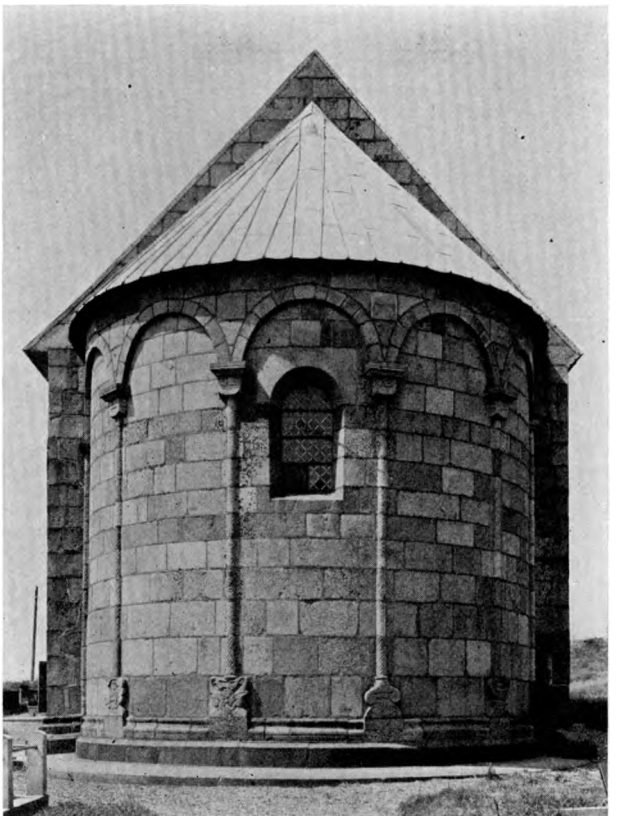

H. M.1935

Fig. 3. Ræer. Apsis. (S. 218).

meldags Præg er stærkest paa den nærmest Vinduet siddende (Fig. 7), der viser Tilknytning til sen Vikingetidsornamentik. Hovedmotivet bestaar her af to symmetrisk ordnede, trefligede Blade, der gror op gennem Aabningerne i en Kringleknude. Af Bladenes tre Flige er de nederste ganske smalle og danner store Spiraler, de korte Midtflige spidse og let oprullet i Enderne, de øverste atter meget lange og endende i omvendte Dragehoveder, der gaber ad hinanden under Søjleskaftets rundstavprofilerede Fod-Ring. Hovederne har pæreformet Øje og Nakketop; Feltet mellem dem og Kringleknuden udfyldes af to Rækker tungeformede Blade, et Par med skarp Midtribbe. Den sydligste af disse to Baser (Fig. 6) har et noget lignende Bladpar sammenholdt af et Baand, der maaske kan opfattes som en Kringleknude; Midtfligene er dog her rundede, og i Stedet for at ende i Dragehoveder er de øverste Flige rullet op i Spiraler, een paa hver Side af Søjlens Fodring, der her, som paa Resten af Baserne, har karnisagtig Profil; Midtfeltet mellem Bladene er udfyldt med Vinkelriller, mellem Knudens to Slyngninger er der et tungeformet Nedhæng, og nederst paa Basen en opadvendende tunget Bort. Af de to nordre Baser

har den ene to store nedadvendende Spiraler under Skaftringen, og derunder Planteværk af romansk Karakter, medens den nordre er formet som en Font eller Vase med Voluthanke op om Profilbasen. Søjlekapitælerne, hvoraf kun de to er gamle, er terningformede, uden Ornamenter, og bærer kraftigt fremtrædende, profilerede Dækplader som Konsoller for de store Rundbuer. Østvinduet har ved Istandsættelsen faaet ny Monolitter; før 1878 var baade Overligger og Saalbænksten enten revnet eller tvedelt.

Apsidens Indre, der indtil Ombygningen havde et sent Bjælkeloft, overhvælvedes atter med en Halvkuppel. Af konstruktive Grunde maatte Apsisbuen derfor gøres smallere og lavere, med fremspringende Halvpiller.

Koret, hvis Nordmur er ombygget ligesom Apsiden, har ikke bevaret Enkeltheder udover Soklen, hvis nedre Skifte ikke følger den øvre Murflugt,

Af de *nedrevne Korsarme,* der har haft samme Højde som Kor og Skib, ses i Kirkens Ydre nu kun et enkelt Spor, en hulkantet Sokkelsten i Sydmuren; springende frem fra Murflugten har den siddet under søndre Korsarms vestre Flankemur. Denne Korsfløjs Fundamenter er stærkt ødelagt af Gravlæggelser i Mands Minde. Men ved en 1936 foretagen Gravning blottedes store Dele af den tilsvarende nordre Fløjs Murfod (Fig. 8). Under Jordsmonnet staar ikke blot Murkærne og Indervægsrester af Kridtstensflager, men ogsaa Størstedelen af det nedre Sokkelskifte, deriblandt begge de nordre Hjørner, samt to Kvadre af det øvre Sokkelskifte med Karnisprofil. Svarende til Skraakantsoklen afdækkedes desuden en Sokkelkvader under Skibets Langmur, i hvilken en Hjørnevinkel markerede Yderflugten af nordre Korsarms Vestmur.

Da Korsarmene blev nedbrudt, har man brugt Materialet til at lukke de fremkomne Huller, og de ny Mure har derfor faaet Kvaderklædning med Dobbeltsokkel. Øgningslinierne er ikke kendelige, særlig ikke paa Sydsiden.

Den vestre Korsarm, det nuværende Skibs vestre Del, har Kvaderklædning paa Sydsiden. Kvadrene er formentlig ved senere Reparationer blevet uordentligt opsat; mange Huller er udfyldt med mindre Sten, og Sokkelen mangler paa Stykket nærmest Sydvesthjørnet. Af Detailler er derfor her kun bevaret den ejendommelige Syddør. Udvendig, hvor Sokkelen er dækket af Gulvet, har Døren et 145 cm bredt, 62 cm dybt Yderparti, overdækket med en kilestensmuret Rundbue, som omfatter et dybtliggende, glat Tympanonfelt over selve Dørlysningen, hvis østre Vange maa være forhugget. Norddøren har Kvaderkarme som Syddøren, men dens Form er anderledes (Fig. 9). De egentlige Dørkarme sidder her normalt, i Murens ydre Flugt, og over den foroven med Rundstav profilerede Stenbjælke, som overdækker det firkantede, 103 cm brede Dørhul, er indsat en af Kilestensstik omgivet Tympanonsten. Enkeltheder i dennes noget kluntede Palmetrelief (Fig. 10) minder bl. a. om Ornamentikken paa Fontene i Sennels og Dragstrup (Mors Nørre Hrd.). Foruden

V. H.1935

Fig. 4. Ræer. Nedre Afslutning paa Apsidens nordre Lisén. (S. 218).

H. M.1935

Fig. 5. Ræer. Nedre Afslutning paa Apsidens søndre Lisén. (S. 218).

H. M. 1935

Fig. 6. Ræer. Søjlebase paa Apsiden. (S. 219).

H. M. 1935

Fig. 7. Ræer. Søjlebase paa Apsiden. (S. 219).

C. G. S. 1936

Fig. 8. Ræer. Udgravede Sokkelrester fra nordre Korsarms Gavl (S. 220).

ved Dørstedet er der Kvadre i Vesthjørnerne, men bortset herfra er den vestre Korsarms Nord- og Vestmur af »Havsten«, over en ujævn Syld af rejste Marksten; den førnævnte Sokkelkvader i Vinklen mellem Skib og nordre Korsarm har ikke nogen Fortsættelse.

Romanske Vinduer spores ikke i Vestpartiet, og Kirkens eneste nuværende Levning af saadanne er et Fragment af en Monolitoverligger, der findes i en Stenbunke udenfor Syddiget. Af Stenhuggerfelter forekommer kun nogle smaa Rektangler, placeret ved Kanten af Kvadrene, et i Korets Nordmur (5 x 8 cm), et i Korsarmspartiets Nordmur (10 x 7 cm) og et større og dybere i Skibets Sydmur (14 x 10, Dybde 2 cm). I en enkelt Kvader er der fire runde Smaahuller paa Række.

I det *Indre* (Fig. 11) markeres Korsskæringen mod Øst af en over Loftshøjden afbrudt Triumfmur med bredt spændt Korbue, hvis Bue er lidt spinklere end Vangerne, og begrænses mod Vest af en endnu bredere Rundbue. Begge Buer har svage, forneden skraakantede Kragled; under Vestbuens tykke Puds skimtes enkelte Kvadre forneden i nordre Vange og Havsten i den søndre. Ifølge Uldall er Korbuen helt og holdent af Kridtsten.

Det kan med nogenlunde Sikkerhed siges, at de Buer, der har aabnet sig ud til Korsarmene i Nord og Syd, har haft Sokkelled. Under Kirkens Sydvesthjørne er nu indskudt en hulkantet Hjørnekvader, hvis Sider maaler 54 og 38 cm; paa Kortsiden løber Hulkanten af mod en retvinklet Klods, beregnet til at skjules af Murværk. Stenen maa derfor antages at have hørt til en Lisén, der over Soklen har haft et Fremspring paa 20 cm. Maalet svarer nogenlunde til Vangerne under Korsskæringens vestre Bue, men Hjørnekvaderen kan ogsaa tænkes at have siddet under en af Korsarmenes Buer.

Af Planen Fig. 2 ses, at den nordre Korsarms vestre Vægflugt ikke ligger i Fortsættelse af Skibets indre Tværbue, men falder noget Øst for denne. Selv om Tilmuring og Vægpuds nu skjuler mulige Rester af nordre og søndre Korsarms Buer, er det derfor givet, at der har været saadanne. Rimeligvis har Buevidderne svaret til Skibets, idet Tværarmene omtrent har haft samme ydre Bredde som dette, medens østre Korsarm, Koret, er noget smallere; en

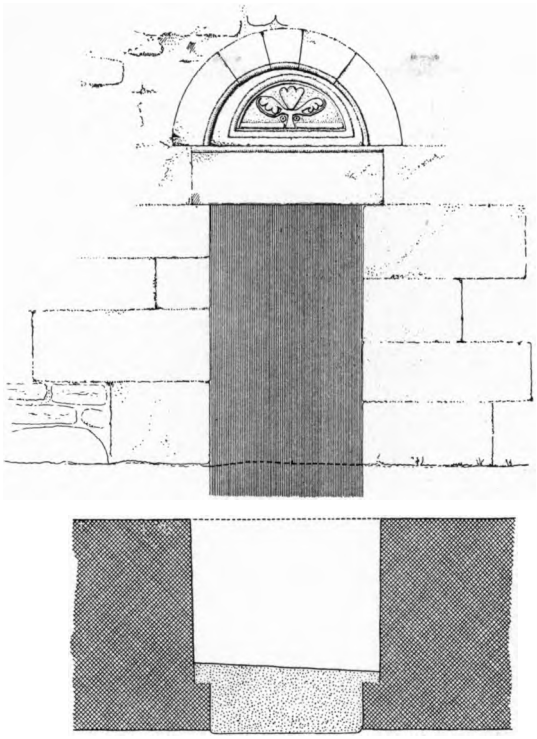

Fig. 9. Ræer. Norddør. Maalt af C. G. Schultz 1936 (S. 220).

Forskel, som nu er udlignet derved, at de senere Lukkemure har faaet en mod Øst smalnende Flugt. Maaske har man, efter S. Thøgers Forbillede, paatænkt at rejse et Taarn over Korsskæringen, men det kan ikke afgøres, om denne Plan virkelig kom til Udførelse. Sikkert er derimod, at hele det storslaaede Byggeprogram til Slut blev stærkt reduceret. Da Stenhuggerne havde hugget Kvadrene til Skibets Sydmur og Portaler, har de opgivet deres Arbejde, og denne Korsarms Ydermure er derefter fuldført af Havsten, hvilket billige og let tilgængelige Materiale ellers kun er anvendt til de pudsdækkede Indervægge.

Ændringer og Tilbygninger: Ved Restaureringen 1878—79 nedreves en vistnok sengotisk Teglstensmur, ved hvilken Apsiden var udskilt som Sakristi. Nordligt i Muren var en mod Øst falset, fladbuet Dør.

Vaabenhuset stammer ifølge Uldall fra Begyndelsen af 1800'erne og skal være opført samtidig med Nedbrydningen af den sydlige Korsarm; det er næsten helt klædt med Kvadre (fra Korsarmene), deriblandt profilerede Sokkelsten. Indgangsdøren er retvinklet, Taggavlen af smaa Mursten i Krydsskifte.

Klokkepillerne ved Vestgavlen er nymodens, murede af smaa Mursten. 1704 opførtes et †*Klokkehus* af Tømmer ved Bidrag fra Sogneboerne (Rgsk.), og 1719 bortsolgtes ved Auktion fire gamle Rader Fjæl fra det gamle Klokkehus[5].

5. Juli 1603 udgik der aabent Brev om, at alle Kronens Landsbykirker i

M. M. 1905

Fig. 10. Ræer. Norddorens Tympanon (S. 220).

Thy, der ikke selv var trængende, og som havde noget Forraad, skulde komme Hansted og Ræer Kirker, der var meget bygfældige og forfaldne, til Hjælp til Genopbyggelse[6]. Om Kirkens Tilstand i Begyndelsen af 1700'erne giver Regnskaberne ret fyldige Oplysninger. 1709 skulde Christen Christensen, Murmester i Nors, reparere den brøstfældige Mur udenom og over Syddøren fra Vestgavlen, istandsætte Sønderenden af »Korset« fra nederst af Vinduet til øverst af Gavlen, forhjælpe den brudne Mur Øst for Korskirken tilrette, samt opsætte den ravende og for en stor Del nedfaldne Mur paa Sakristiet (ɔ: Apsiden). 1716 »dønnikede« (ɔ: pudsede), udspækkede og kalkede Villads Christensen, Murmester i Nors, Vesterenden af Kirken og Halvparten af Storkirkens Nordside, »hvilket alt af hvide Havsten er opmuret«, »sømmede« (ɔ: fugede) Sydsiden af Storkirken og Sakristiet, og dønnikede (ɔ: kalkede) og sømmede hele »Korset« paa begge Sider og i Enden, Gavlen undtagen. Desuden blev Kirkens dobbelte, stenhugne Fod, »som Jorden nyligen blev frakast«, sømmet og dønniket overalt.

De nøjagtige Aarstal for Tværarmenes Nedbrydning kan ikke oplyses. Men Ræer nævnes endnu 1767 som Korskirke (Danske Atlas); ifølge Uldall blev nordre Korsarm nedbrudt i Slutningen af 1700'erne, søndre i Begyndelsen af 1800'erne. Den sidste ses endnu paa den fra 1799 stammende Tegning paa Matrikelkortet (Fig. 16).

Bygningens nuværende Sydvinduer, af hvilke Korvinduet maaske er det ældste, har rundbuede eller svagt spidsbuede, falsede Karme af smaa røde Mursten om spidsbuede Støbejernsstel. Granitmurene staar blanke, dog med en kalket Gesimsstribe; de andre Materialer er hvidkalkede. Over Apsis og Korets østre Del er Taget blytækt, i øvrigt teglhængt.

I det Indre har Koret Bjælkeloft, Korsskæring og Skib Bræddeloft. Tagværkerne er omsat med Brug af ældre Tømmer. Over Korsskæringen ligger Loftsbjælkerne i Bygningens Længderetning.

INVENTAR

Alterbordet er en ny Fyrretræskasse, der dækker en Blok af een aflang, firkantet Kalksten, 94 cm høj, 76 cm bred og 51 cm dyb; nu mangler den Dækplade (Uldall).

Altertavle, sengotisk, fra o. 1500. Midtskabet, 158 x 145 cm, er lodret delt i et dybere Midtparti og to tværdelte Sidepartier af ringe Dybde. Disse sidste har bevaret deres Reliefgrupper, til Nord foroven Kristi Hudflettelse, forneden Jomfru Maria mellem Johannes og Maria Magdalene og med Kristi afsjælede Legeme hvilende paa Skødet (Fig. 12); til Syd forneden Tornekroningen og foroven Korsegangen. Svage Spor i Baggrundens Farvelag viser, at der i Midtskabet har været anbragt en højere Figurgruppe, sikkert en Korsfæstelsesscene, hvoraf nu kun den korsfæstede Kristus er bevaret, 42,5 cm høj. Figurerne er stereotypt udført og uden Bevægelse. Rammestykkerne, der skiller Sidefelterne fra Midtfeltet, har Profiler som gotiske Stræbepiller, hvis Prydspir nu er forsvundne. I Midtfeltet sidder øverst en tresidet fremspringende Stavværksbaldakin med Kølbuer og Fiskeblærer, over Sidegrupperne tilsvarende plane Baldakiner, hvoraf den nederste mod Syd sikkert er delvis fornyet. Ogsaa de nederste af de smalle Fodskamler har gennembrudt Ornamentik; her er dog kun Midtpartiet bevaret, medens de to Sidestykker er erstattet med Rankeværk fra Tiden o. 1700. De glatte Fløjdøre er vandret delte. Skabet hviler paa en 34 cm høj, glat Predella med firkantet Dørhul i Sydenden. Over Tavlen er stillet et skablignende Topstykke med Trekantgavl og kassetteværksprydede Vinger i Renaissance fra o. 1600—25. Skulpturerne er nu malet rødbrune, Rammeværket egetræsaadret og forsynet med nymodens, bronzerede Tapetlister. Af den gotiske Staffering er kun faa Spor bevaret. Paa Predellaen skimtes to senere Indskrifter, een med Versaler: »Hvo som æder w . . . af Herren . . .«, en anden, ulæselig, med Fraktur; paa Fløjene har været barokke Blomsterbuketter, hvilket især er tydeligt paa Bagsiden af nordre Fløj. I Topstykket Versaler. Paa Tavlen saas tidligere Kirkeejeren Hans August v. Pageisens og hans Hustrus Vaaben[7] (sml. Begravelse S. 229).

Altersølv. Kalk (Fig. 13), sammensat af Dele fra forskellig Tid. Ældst, fra o. 1400—50, er den flade Knop med gotiske, stavværksciselerede Hvirvelflige og Rudebosser med Reliefmajuskler: »Iehssu« samt det runde Skaft med Minuskler paa karreret Bund, over Knoppen: »Ihesus«, under Knoppen: »Cristus«. Den glatte, runde Fod er fornyet o. 1600; dens eneste Udsmykning er Ruder mellem Dobbeltstreger paa den lodrette Standkant; paa Undersiden graveret: »W. 28½ lod«. Moderne Bæger. *Disk* med graveret Cirkelkors og »Ræhr Kirche«; i Bunden tre ens Stempler for Brink, Tisted.

Sygekalk vistnok fra 1774, 9,2 cm høj, med rund, skiveformet Fod, op-

V. H. 1935

Fig. 11. Ræer. Indre, set mod Øst (S. 222).

rindelig sikkert bestemt til Oblatgemme, rundt Skaft, rund, midtrygget Knop og lavt Bæger. Paa Fodkanten indprikket: »Ao 1774 Vog 7 lod 1½ qt.«. Som Fodplade er paaloddet en Disk, nu udhamret forneden, med Mestermærke for Aalborgguldsmeden Povl Knudsen Lund (Olrik 521). *Disk* med graveret Cirkelkors, uden Stempler.

Alterstage (Fig. 13), gotisk, 25,5 cm høj; den brede Fod, hvis tre Ben er afkortede, har tre bløde Vulstprofiler opad mod det cylinderformede Skaft, hvis Midtknop er fladrund med spinkel Midtstav; glat, udsvajet Lyseskaal. Den anden Lysestage er en moderne Kopi efter den gotiske.

†*Messehagel* af rødt Fløjl, nævnt 1700 (Rgsk.).

Font (Fig. 15), middelalderlig, af Granit, svarende til Lild (V.-Han Hrd. S. 187); den uregelmæssigt halvkugleformede Kumme, 82 cm i Tvm., har som Mundingsprofil to spinkle, forsænkede Rundstave og er næppe den oprindelige; udmuret Afløb midt i Bunden. Et cylinderformet Skaft danner Overgang til Foden, der er af sædvanlig Tybotype med Vulst, delvis afbrudt, men repareret med Cement, og høje, skarpryggede Hjørneknopper.

Fad af Messing, glat, nyt, 62 cm i Tvm. 1687 anskalfedes et †*Messingbækken* for 2 Rdl. samt en Trefod af Jern dertil (Rgsk.).

Korbuekrucifiks (Fig. 14), sengotisk, fra o. 1450—1500, svarende til Østerild.

E. M. 1938

Fig. 12. Ræer. Pietàgruppe fra Altertavlen (S. 225).

E. M. 1938

Fig. 13. Ræer. Alterstage og -kalk (S. 225 f.).

Figuren, der er o. 175 cm høj, har tovsnoet Tornekrone om det lokkede Haar, der ligesom det tvedelte Skæg er skaaret med Bølgefurer; Øjnene er lukkede og den dødes lidende Ansigtsudtryk fremhæves af den slappe, halvaabne Mund, hvis Overlæbe lader Tænderne komme til Syne; fra de strakte, skraa Arme, med halvtknyttede Hænder, hænger tunge Blodklaser ligesom fra Spydgabet og Fodvunden. Ribbenene er kun svagt antydet og Kroppen iøvrigt holdt i bløde, rundede Linjer; det smalle Lændeklæde har Snipper til begge Sider og i Midten; Fødderne er korslagte. Figuren, der hænger paa nyt Kors, er nu renset for Farver.

Prædikestol i Renaissance fra Begyndelsen af 1600'erne; Opbygningen er paavirket af Tistedstolen, medens Arkaderne i de fire Storfelter viser Aalborg-Indflydelse. Tvillingsøjlerne, der adskiller Felterne, har en diminutiv Æggestavkapitæl, hvorunder et Baand af overlagte Skiver, egentlig en Misforstaaelse af det attiske Slyngbaand, og Prydbælter med Diademhoveder. Paa Gesimsfremspringene sidder Englehoveder, paa Postamenterne Løvemasker og under Hjørnerne, foruden to Englehoveder af Tistedtype, et senere tilføjet, hjemmegjort Dødningehoved. Udsavede Hængeornamenter og ny Underbygning. Samtidig Himmel. 1893 »fandtes ingen oprindelig Maling; derimod saaes flere nyere Overstrygninger i forskjellige Farver, den sidste som mørk Egetræ«[8]. Træet staar nu renset, med en Smule Forgyldning.

Stolestaderne er nyere, med udsavede Topstykker; endnu 1875 eksisterede det gamle Stoleværk, »fra Frederik 2.'s Tid« (M.-Petersen).

E. M. 1938

Fig. 14. Ræer. Korbuekrucifiks (S. 226).

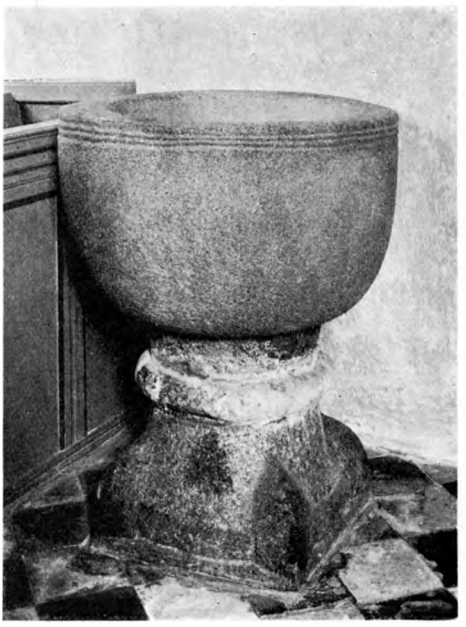

E. M. 1988

Fig. 15. Ræer. Font (S. 226).

Degnestol, sammenstykket; den ældste Del er Pultens nu mod Væggen vendende Endestykke, fra sengotisk Tid, med udskaaret Stavværk og symmetrisk Bladgavl, mindende om Ornamentikken paa den gamle Tavle i Hillerslev; det andet Endestykke er glat med udsavet Topstykke; Bagklædningen, fra Renaissancetiden, er høj og har udsavede Vanger og Tagplanke. I Stolen er indskaaret talrige Navne og Aarstal, hvoriblandt 1617 og 1618.

†*Skriftestol* omtales som ny 1719[9].

†*Skab.* 1701 anskaffedes et Geværskab (med 12 Kroge) og opstilledes i Kirken (Rgsk.).

†*Dørfløj* af Eg, jernbeslaaet, sad 1875 i Skillemuren mellem Apsis og Kor (M.-Petersen); da det her antages, at den tidligere havde »haft sin Plads ved Kirkeindgangen«, maa den have været af betydelig Størrelse.

Pengeblok fra o. 1800, lille, firkantet med vandrette Jernbaand, forneden karnisagtigt profileret.

Præstetavle i Ramme fra 1700'erne; Indskriftfeltet er formodentlig kopieret efter det tidligere.

Kirkeskib, »Adolfs Mende«, nyt.

Klokke 1453. Minuskler: »Anno D(omi)ni mcdliii i(n) me(n)si Iulio me fecit m(a)g(iste)r Petrus de Randrusia« (»I Herrens Aar 1453 i Maaneden Juli gjorde Mester Peder fra Randers mig«). Indskriften indledes med et Aftryk af en Brakteat af uvis Oprindelse, muligvis norsk (Uldall 159)[10].

GRAVMINDER

Gravsten. 0. 1817. Børge Pontoppidan, Sognepræst til Ræhr, Vigsøe og Hansted Menigheder, født i Sorøe 8. Sept. 1769, død i Ræhr Præstegaard 20. Juni 1817. Rød Kalksten, 136 x 75,5 cm, med Kursiv i ovalt, ophøjet Skriftfelt, der omgives af en Bølgeranke; foroven et Bueslag med Urne mellem Storblade. Paa Kirkegaarden, Øst for Vaabenhuset.

Kirkegaardsmonument. 1800. Opretstaaende, 185 cm høj Granitstele med spidsoval Topgavl, nu blankslebet med affasede Hjørnesnit. Versaler: »Den kyndige og redelige Embedsmand, den retskafne Dommer og ærlige Bondeven, Hr. Otto Lemvigh, som udvirkede, at vi blev Selveyere, er dette Æresminde opsat af Nørtorp forrige Hoveris Bønder i Rær Sogn Anno 1800«. Restaureret og indhegnet 1879.

Begravelse. »I Begravelsen hviler (1769) Justitzraad Hans August von Pagelsen til Nørtorp, fød i Lybek, død 1723, 45 Aar. I ældre Tider findes Eiler Lykke til Torp at være begraven i en muret Begravelse udi Rære Kirke, men hans og fleres Liig ere længe siden nedsatte i Jorden«[11].

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1686—1719, div. Aar (LA. Viborg). — Museumsindberetninger af J. Magnus-Petersen 1875, C. A. Jensen 1920, C. G. Schultz 1936 (Udgravn. af nordre Korsarm), C. A. Jensen og E. Moltke 1938.

J. R. Løffler: Danmarks romanske Kirkebygninger. 1883. S. 112 f., 115 (Apsiden).— F. Uldall: Aarbøger. 1894. S. 243 (Vinduer), 1896. S. 243 f. (Tidsbestemmelse). — M. Mackeprang: Vore Landsbykirker. 1920. S. 34, 45 (Plan, muligvis Korskirke), 71 (Apsis).
— C. A. Jensen: Nordisk Tidskr. (Letterstedt). 1921. S. 265 (Korsformen utvivlsom).
— Fr. Reckett: Danmarks Kunst I. 1924. S. 117 (Tidsbestemmelse). —

Thura: Aalborg Stift. S. 447—50. — F. Uldall: Optegnelser om de danske Landsbykirker II. 1879. S. 167. (NM).
— F. Uldall: Opmaaling af Kirken og Udkast til Apsidens Ombygning m. m. 1878 (NM).

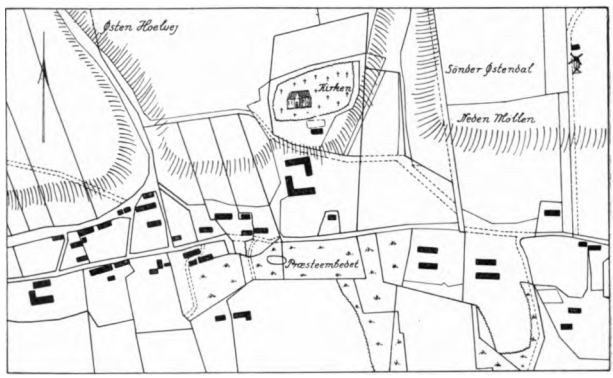

Fig. 16. Ræer 1799.

[1] Thura S. 478. [2] Fortegnelser over Danmarks Kirker o. 1630 og 1666 (RA). [3] Matriklen 1664 med Tilføjelser (RA). [4] Fortegnelse over Danmarks Kirker 1809 (RA). [5] Extract af bortsolgte Kirkers Kapitaler, Reholdninger og Restanter for 1719 (RA). [6] Kane. Rrevbøger 5. Juli 1603. [7] Danske Atlas V, 443. [8] Indberetning ved Magnus-Petersen 1893. [9] Forklaring over Kgl. Majestæts beholdne Kirker 1720 (RA). [10] Uldall troede (med Urette) at læse Majusklen E i Møntens Midtfelt og henførte den derfor til Erik af Pommerns Sverigesmønter. [11] Danske Atlas V, 443.